

ناصر براتی، دکتری شهرسازی
و برنامه‌ریزی شهری، مشاور
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی
شهر تهران.

naser_barati2006@yahoo.com

خیابان صبا، پرداخت و از سوی دیگر، نگاهی به تجربیات موفق جهان در این خصوص داشت. به همین علت، ویژه‌نامه حاضر، مجموعه‌ای از مطالعات ارزیابی و تطبیقی را به خود اختصاص داده است.

در ارزیابی‌های انجام شده می‌توان مشاهده کرد که با وجود تلاش برنامه‌ریزان، طراحان و مسئولان، هنوز در طرح‌های اجرا شده و تبدیل برخی خیابان‌های تهران به پیاده‌راه مشکلات قابل توجهی وجود دارد. از سوی دیگر، برنامه‌ریزان و مدیران شهری می‌توانند با توجه به برخی تجربیات مشابه در سراسر جهان و عنایت بر نتایج ارزیابی‌ها و نیز دانش حاصل از نتایج تجربیات موفق جهانی به اصلاح طرح‌های اجرا شده بپردازند. هرچند باید به این نکته مهم توجه شود که ارزیابی برنامه‌ها و طرح‌های اجرا شده یک روند چرخه‌ای و مستمر است. یعنی پس از هر ارزیابی و تشخیص معضلات طرح‌ها، تهیه برنامه‌ها و طرح‌های اصلاحی و اجرای آنها ارزیابی مجدد در شرایط جدید نیز الزامی است و این امری است که متأسفانه در نظام مدیریت و برنامه‌ریزی شهری کشور ما بدان بی‌توجهی می‌شود. مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، با توجه به مسئولیت خود در نظارت و ارزیابی طرح جامع و تفصیلی جدید تهران لازم می‌داند به این نکته مهم اشاره کند که در طرح فوق، بخش‌هایی نیز به سیما و منظر شهری و توسعه فضاهای باز و عمومی شهری اختصاص یافته است. مسلماً اجرای پیشنهادات طرح جامع می‌تواند بخش مهمی از معضلات شهر تهران در این خصوص را کاهش داده و کیفیت این‌گونه فضاها را ارتقا بخشد.

در نهایت این مرکز امیدوار است بتواند در چارچوب وظایف خود به عنوان بازوی علمی- پژوهشی مدیریت شهری تهران، قدم‌های مؤثری در این عرصه بردارد ■

◀ در شهرسازی امروز جهان اگر بخواهیم چند موضوع بسیار مهم و کلیدی را نام ببریم، بدون شک یکی از آنها پیاده‌روهای شهری خواهد بود. اگر زمانی پیاده‌رو تنها بخشی از گذر محسوب می‌شد که افراد پیاده می‌توانستند بدون برخورد با وسایل نقلیه مکانیکی و نیمه مکانیکی (از درشکه تا دوچرخه و خودرو) خود را به مقصد برسانند، تا دهه ۴۰ پیاده‌روها و پیاده‌راه‌ها در فضاهای شهری نقشی بس کلیدی تر و حتی حیاتی تر یافته‌اند.

بدین ترتیب، شرایط و موقعیت پیاده‌راه‌های شهری از مهم‌ترین شاخصه‌های ارزیابی کیفیت فضایی آنها محسوب می‌شود. پیاده‌راه می‌تواند هم در به نمایش گذاشتن و بیان غیر هم‌زمان تاریخ (diachronic) شهر مؤثر باشد و هم در شکل‌بندی هم‌زمان (Synchronic) جریانات، روندها و رویدادهای اجتماعی نقش تعیین‌کننده ایفا کند. به عبارت دیگر، پیاده‌راه، بستر تاریخی اتفاقات و تعاملات اجتماعی امروز شهر است. گذر روزانه حدود ۵۰۰ هزار نفر فقط از پیاده‌راه خیابان ۱۵ خرداد تهران و خیابان‌ها و کوچه‌های متصل به آن می‌تواند گویای اهمیت پیاده‌روهای شهری به ویژه در مناطق مرکزی باشد. امروزه در همه کشورهای جهان، شهرها چنین بار اجتماعی عظیم را نه تنها یک تهدید تلقی نمی‌کنند، بلکه به عنوان یک فرصت و سرمایه اجتماعی شگرف از آن بهره می‌جویند. در زبان فارسی یکی از معانی فضا، "حضور" است که با پیاده‌راه‌ها انطباق دارد؛ زیرا با کمیت و کیفیتشان شرایط حضور مردم را فراهم می‌آورند. بدین ترتیب، یک مدیریت شهری موفق و یک شهر قابل قبول، در چارچوب استانداردهای امروز جهان، نمی‌تواند فارغ از توجه لازم و کافی به پیاده‌روها و پیاده‌راه‌های شهری، محلی از اعراب داشته باشد.

در راستای چنین رویکردی، در شهر تهران، از یک سو باید به طور مستمر به ارزیابی برنامه‌ها و طرح‌های اجرا شده، مانند طرح پیاده‌راه‌سازی